

Nâng cao chất lượng đào tạo đại học tại trường Đại học kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh

GS.TS. DƯƠNG THỊ BÌNH MINH
Phó hiệu trưởng

Một trong những tiêu thức để xem xét, đánh giá mức độ phát triển kinh tế - xã hội của một quốc gia là trình độ dân trí, mặt bằng về giáo dục đào tạo. Ở các quốc gia phát triển cũng như đang phát triển, trong các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, nhà nước luôn quan tâm và đặt lĩnh vực giáo dục đào tạo đứng "tâm" của nó, dành vị trí ưu tiên trong việc thực hiện các nhiệm vụ chiến lược và dành nguồn lực tài chính đầu tư thích đáng. Trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam, các chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước luôn khẳng định: Giáo dục đào tạo là quốc sách hàng đầu, đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển. Trong giai đoạn hiện nay, sự phát triển không ngừng của khoa học kỹ thuật và công nghệ, yêu cầu tăng trưởng bền vững của nền kinh tế quốc dân, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất

nước và quá trình hội nhập, toàn cầu hóa kinh tế đã tạo nên những thay đổi sâu sắc trong giáo dục đào tạo nói chung và đào tạo đại học nói riêng.

I. Những thành tựu về chất lượng đào tạo đại học của trường ĐHKTP.HCM

Là trường đại học đa ngành trong lĩnh vực kinh tế, trường ĐHKTP.HCM nằm trong Vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, trên địa bàn của trung tâm kinh tế, tài chính, thương mại dịch vụ, nơi tập trung nhu cầu đào tạo nguồn nhân lực rất lớn cho đất nước. Trường được Bộ giáo dục và đào tạo giao nhiệm vụ cho trường là đào tạo đội ngũ cán bộ quản lý kinh tế và quản trị kinh doanh bậc đại học và sau đại học. Hai mươi tám năm qua kể từ ngày thành lập cho đến nay (1976 - 2004), trường ĐHKTP.HCM ngày càng trưởng thành, trở thành một trong

những trường đại học có uy tín của Việt Nam, và là trung tâm đào tạo, bồi dưỡng các chuyên gia quản lý kinh tế, các nhà quản trị kinh doanh; trung tâm nghiên cứu, tư vấn khoa học kinh tế cho nhà nước, cho các ngành và các địa phương. Mục tiêu tổng quát của trường là đào tạo các cử nhân kinh tế, vừa "hồng" vừa "chuyên", hay nói cách khác là đào tạo người học có lý tưởng, phẩm chất chính trị, đạo đức, có sức khỏe tốt, có kiến thức chuyên môn và kỹ năng thực hành nghề nghiệp tương xứng với trình độ đào tạo, có khả năng xử lý và giải quyết các vấn đề thực tiễn phát sinh. Để thực hiện được mục tiêu tổng quát đó, trường ĐHKTP.HCM đứng trước việc phải giải quyết các mục tiêu cụ thể trong đào tạo là:

- Đảm bảo tương quan hợp lý giữa quy mô đào tạo và chất lượng đào tạo nhằm đáp ứng nguồn nhân lực có trình độ cao, phù hợp với cơ

cấu kinh tế xã hội trong thời kỳ công nghiệp hóa- hiện đại hóa.

- Đẩy mạnh đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp giảng dạy để tạo ra những chuyển biến về chất của quá trình dạy và học đại học.

Đào tạo đại học tại trường ĐHKHT TP.HCM trong thời gian qua đã hướng đến nâng cao chất lượng. Các khoa quản lý và đào tạo, các ban chuyên môn, các bộ phận chức năng của trường trong quá trình triển khai thực hiện nhiệm vụ đều quán triệt tốt yêu cầu về chất lượng và chữ "tín" trong đào tạo. Thành tựu về chất lượng đào tạo của trường là sự thể hiện tổng hòa của hàng loạt các mặt hoạt động:

- Các chương trình đào tạo được thiết kế mang tính liên thông, đa dạng hóa, chuẩn hóa, hiện đại hóa; nội dung giảng dạy các môn học không ngừng được đổi mới, điều chỉnh cho phù hợp với yêu cầu đào tạo trong điều kiện nền kinh tế vận động theo cơ chế kinh tế thị trường.

- Đội ngũ giảng viên có học vị và chức danh chiếm 70% trên tổng số giảng viên của trường và hàng năm đều được bổ sung tăng thêm.

- Nghiên cứu khoa học trong đội ngũ giảng viên tăng về số lượng và chất lượng đề tài các cấp, các hoạt động khoa học đã gắn liền nhà trường với xã hội và phục vụ cho yêu cầu phát triển kinh tế. Phong trào nghiên cứu khoa học trong sinh viên được mở rộng, và hàng năm các đề tài NCKH của sinh viên dự thi và đạt giải cấp bộ, giải EURÉKA, giải "Nhà kinh tế trẻ" đều tăng.

- Hệ thống giáo trình, sách tham khảo và tài liệu học tập đã được biên soạn, sửa đổi thường xuyên và hiện nay hầu hết các môn học trực thuộc các bộ môn, khoa trong trường đều có giáo trình giảng dạy.

- Quản lý đào tạo không ngừng được cải tiến và hoàn thiện trên các mặt: quản lý chương trình giảng dạy; kế hoạch hóa quá trình dạy và học; tổ chức thi, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập theo đúng các quy định của Bộ GD&ĐT...

- Nhà trường đã có nhiều nỗ

lực trong việc tăng cường cơ sở vật chất, trang bị các phương tiện, thiết bị phục vụ giảng dạy và học tập.

Nhìn chung, nhiều tiến bộ đạt được trên các mặt hoạt động đào tạo đại học của nhà trường cho thấy trường ĐHKHT TP.HCM luôn luôn quan tâm và chú ý hướng tới đảm bảo chất lượng đối với các sản phẩm đầu ra của mình. Các sinh viên sau khi tốt nghiệp ra trường đã biết vận dụng tốt các kiến thức được nhà trường trang bị vào thực tế, được các cơ quan, đơn vị tiếp nhận sử dụng và đánh giá đúng về chất lượng đào tạo của nhà trường và trên thực tế rất nhiều các cử nhân kinh tế hệ chính quy và hệ không chính quy đang giữ các trọng trách trong bộ máy quản lý nhà nước ở trung ương và địa phương; trong các ngành, các đơn vị kinh tế; trong các định chế tài chính; trong các tổ chức chính trị, đoàn thể, xã hội; và họ đã phát huy được vai trò của mình trong các lĩnh vực chuyên môn nghiệp vụ và trong đời sống kinh tế của đất nước.

II. Những hạn chế

Cơ cấu kinh tế xã hội hiện tại, sự chuyển đổi ngành nghề cũng như yêu cầu sử dụng nguồn nhân lực trong nền kinh tế thị trường và tốc độ tăng trưởng kinh tế luôn đòi hỏi nhà trường phải mở rộng quy mô đào tạo nguồn nhân lực với chất lượng cao. Có thể nói rằng mâu thuẫn lớn nhất trong đào tạo của nhà trường là vừa phải phát triển quy mô, vừa phải bảo đảm và nâng cao chất lượng trong khi các điều kiện để thực hiện còn hạn chế. Chất lượng đào tạo đại học chưa đạt được với trình độ tiên tiến trong khu vực và thế giới, chưa đáp ứng đầy đủ các yêu cầu về phát triển kinh tế- xã hội cũng như yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Điều này thể hiện trên các mặt:

- Chương trình giảng dạy hiện tại với số đơn vị học trình quá lớn và nặng, chưa đáp ứng đầy đủ với các ngành nghề và thực tiễn sinh động trong cơ chế kinh tế thị trường, phương pháp giảng dạy đã được đổi mới nhưng liều lượng chưa mạnh.

- Chất lượng đầu vào của tuyển sinh đại học, đặc biệt là hệ đào tạo

không chính quy còn thấp. Sinh viên tốt nghiệp ra trường còn hạn chế về tư duy sáng tạo và kỹ năng thực hành.

- Năng lực nghiên cứu khoa học của giảng viên chưa tương xứng với khả năng của đội ngũ.

- Tái đào tạo đội ngũ giảng viên đại học, cán bộ quản lý còn hạn chế do nguồn lực tài chính eo hẹp.

- Cơ sở vật chất của trường còn chưa đáp ứng đầy đủ yêu cầu dạy và học, các phương tiện phục vụ cho giảng dạy với mức độ hiện đại hóa còn thấp, thư viện chưa đáp ứng được với quy mô đào tạo và yêu cầu của người học, của người nghiên cứu.

Do vậy, để phát triển bền vững, đào tạo đại học của nhà trường phải có sự tăng cường hơn nữa về chất, nhạy bén và thích ứng nhanh với những biến động của nhu cầu nhân lực; có khả năng cạnh tranh với các nền giáo dục trong khu vực và trên thế giới; và tham gia bình đẳng trong lĩnh vực hợp tác quốc tế về giáo dục đại học.

III. Một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo đại học tại trường ĐHKHT TP.HCM

Có thể nói rằng nâng cao chất lượng đào tạo đại học là một vấn đề bức xúc trong quá trình phát triển giáo dục đào tạo ở Việt Nam hiện nay và tại Đại học kinh tế TP.HCM vấn đề này cũng mang tính thời sự. Để góp phần không ngừng nâng cao hơn nữa chất lượng đào tạo đại học của trường cũng như góp phần vào tiếng nói chung về nâng cao chất lượng của giáo dục đại học Việt nam, xin nêu một số vấn đề liên quan mang tính chất gợi mở, kiến nghị một số giải pháp thực hiện:

1. Xây dựng chiến lược phát triển của trường ĐHKHT TP.HCM trong bối cảnh là trường đại học trọng điểm quốc gia và hội nhập quốc tế về giáo dục đại học.

Trên cơ sở thực hiện chiến lược phát triển giáo dục 2001- 2010 được Chính phủ phê duyệt, căn cứ vào các lĩnh vực và ngành nghề đào tạo, các mối quan hệ trong và ngoài nước, căn cứ vào đặc điểm, điều kiện và

hoàn cảnh cụ thể, căn cứ vào nhiệm vụ được giao, nhà trường cần phải xây dựng chiến lược phát triển của trường đến năm 2010, với các nội dung cơ bản bao gồm:

- Vị trí, vai trò của trường ĐHKHT TP.HCM;

- Đặc điểm, điều kiện và môi trường hoạt động, những thuận lợi và khó khăn;

- Các mục tiêu tổng quát và mục tiêu cụ thể mà trường phải hướng tới thực hiện trong các lĩnh vực hoạt động của nhà trường: đào tạo, nghiên cứu khoa học, phát triển đội ngũ, hội nhập quốc tế về giáo dục đại học;

- Các bộ phận chiến lược then chốt: chương trình đào tạo, kiểm tra, đánh giá chất lượng đào tạo, các chương trình nghiên cứu khoa học phục vụ giảng dạy và phát triển kinh tế xã hội, hội nhập quốc tế, nguồn lực tài chính, phân cấp quản lý trong nhà trường;

- Các chỉ tiêu cụ thể...

Triển khai xây dựng và thực hiện chiến lược phát triển của trường cho phép nhà trường được quyền chủ động trong việc thực hiện sứ mệnh và nhiệm vụ của mình, đồng thời có trách nhiệm và chịu trách nhiệm trước Nhà nước và xã hội.

2. Đổi mới chương trình đào tạo, phương pháp giảng dạy và thực hiện đánh giá chất lượng đào tạo.

Đổi mới chương trình và nội dung giảng dạy đang là một nhiệm vụ trọng tâm của trường trong giai đoạn hiện nay cũng như trong thời gian tới. Trên cơ sở chương trình khung mà Bộ giáo dục và đào tạo đã ban hành, nhà trường hiện đang triển khai việc xây dựng các chương trình đào tạo cho các ngành đào tạo của trường, rà soát lại các môn học để đưa vào chương trình cho thích hợp. Tuy nhiên, các chương trình đào tạo của trường sau 3-5 năm sẽ phải xem xét, đánh giá lại tính khoa học, thực tiễn và hiện đại để có hướng điều chỉnh thích hợp. Các chương trình đào tạo của trường cần thiết kế theo hướng liên thông với quốc tế đối với các ngành nghề đào tạo nhằm tạo điều kiện cho sinh viên có cơ hội du học tại chỗ, bán du học hoặc du học

nước ngoài cũng như hội nhập, liên kết giữa các trường đại học trong và ngoài nước. Đối mới chương trình đào tạo áp dụng cho hệ đào tạo chính quy và không chính quy cần theo hướng đa dạng hóa, chuẩn hóa, nội dung của chương trình đào tạo đại học phải gắn kết với yêu cầu sử dụng nguồn nhân lực. Tiến tới áp dụng một chuẩn mực chung về chương trình đào tạo, áp dụng các chương trình đào tạo được thiết kế mềm dẻo, linh hoạt nhằm tăng cơ hội học liên thông. Từng bước tiến tới tổ chức đào tạo theo học chế tín chỉ.

Trước mắt, hình thức đào tạo này áp dụng đối với hệ đại học văn bằng 2 và hệ hoàn chỉnh kiến thức đại học. Sự áp dụng này mang tính chất thí điểm và có tổng kết đánh giá quá trình tổ chức thực hiện, kết quả đạt được. Sau đó có thể mở rộng áp dụng cho hệ đào tạo đại học chính quy. Vấn đề này đòi hỏi phải tạo ra sự chuyển biến mạnh mẽ, mang tính cách mạng trong tổ chức, quản lý đào tạo. Để hỗ trợ cho việc thực hiện đổi mới chương trình đào tạo thì hệ thống giáo trình, sách giáo khoa phải đảm bảo tính chuẩn mực, nội dung giảng dạy phải cơ bản, hệ thống nhưng tinh giản và hiện đại. Duy trì và mở rộng việc tổ chức giảng dạy trực tiếp bằng tiếng nước ngoài cho một số môn học, tổ chức các lớp học chất lượng cao. Chương trình đào tạo cũng phải đảm bảo cho sinh viên sau khi tốt nghiệp biết sử dụng tin học và ngoại ngữ thành thạo để nâng cao kỹ năng làm việc và giao tiếp, nâng cao năng lực hội nhập quốc tế.

Bên cạnh đổi mới chương trình đào tạo cũng cần thiết phải đổi mới và hiện đại hóa phương pháp giảng dạy. Phương pháp giảng dạy tốt tạo ra sinh khí cho lớp học, cả thầy và trò cùng năng động trong dạy và học. Bên cạnh việc học trên lớp sinh viên còn phát triển khả năng tự học, tự nghiên cứu và khả năng làm việc tập thể. Do vậy, người thầy cần biết kết hợp các phương pháp giảng dạy và vận dụng thích hợp cho từng môn học, lớp học, phù hợp với đối tượng người học. Thông qua các nội dung và các phương pháp giảng dạy, người học không chỉ học được kiến

thức chuyên môn mà còn học được cả các kiến thức liên quan đến phẩm chất, nhân cách, đạo đức của con người. Để hiện đại hóa phương pháp giảng dạy cần có sự hỗ trợ của các học cụ, phương tiện giảng dạy: đèn chiếu, máy vi tính, mạng Internet, hệ thống thư viện điện tử, các tài liệu nghiên cứu, tham khảo, thực hành. Định kỳ có sự tổng kết, đánh giá, rút kinh nghiệm các phương pháp giảng dạy nhằm nhân rộng các phương pháp tiên tiến, thích hợp với việc chuyển tải tới người học các kiến thức khoa học kinh tế.

Coi trọng kiểm tra đánh giá kết quả học tập của sinh viên. Đây là một quá trình liên hoàn, người thầy giáo cũng như bộ phận quản lý đào tạo thực hiện nghiêm túc từ khâu đánh giá khả năng tiếp nhận kiến thức của sinh viên ở trên lớp thông qua các tình huống đặt ra, thảo luận, hội thảo, bài tập và bài kiểm tra định kỳ đến khâu coi thi, chấm thi nghiêm túc, khách quan, công bằng nhằm đánh giá chính xác mức độ tích lũy kiến thức chuyên môn, kỹ năng thực hành và khả năng ứng xử giải quyết các tình huống kinh tế nảy sinh của sinh viên.

3. Đẩy mạnh nghiên cứu khoa học trong đội ngũ giảng viên và sinh viên.

Nghiên cứu khoa học và chuyển giao kết quả nghiên cứu là một trong các nhiệm vụ trọng tâm của trường đại học, được coi là giải pháp quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo và thực hiện việc liên kết chặt chẽ giữa trường học và xã hội, giữa đào tạo - nghiên cứu - sản xuất kinh doanh. Đẩy mạnh nghiên cứu khoa học tạo cơ hội cho giảng viên chủ động tiếp nhận những tri thức và kỹ năng mới.

Nhà trường thông qua Phòng QLKH & HTQT chủ động xây dựng và triển khai kế hoạch nghiên cứu khoa học cho 5 năm và cho từng năm. Các hoạt động nghiên cứu khoa học của trường với nhiều cấp độ đề tài (cấp cơ sở, cấp bộ, cấp nhà nước) cần hướng vào phục vụ xây dựng chính sách kinh tế của Đảng và Nhà nước, giải quyết các vấn đề đặt ra từ thực tiễn sản xuất kinh doanh

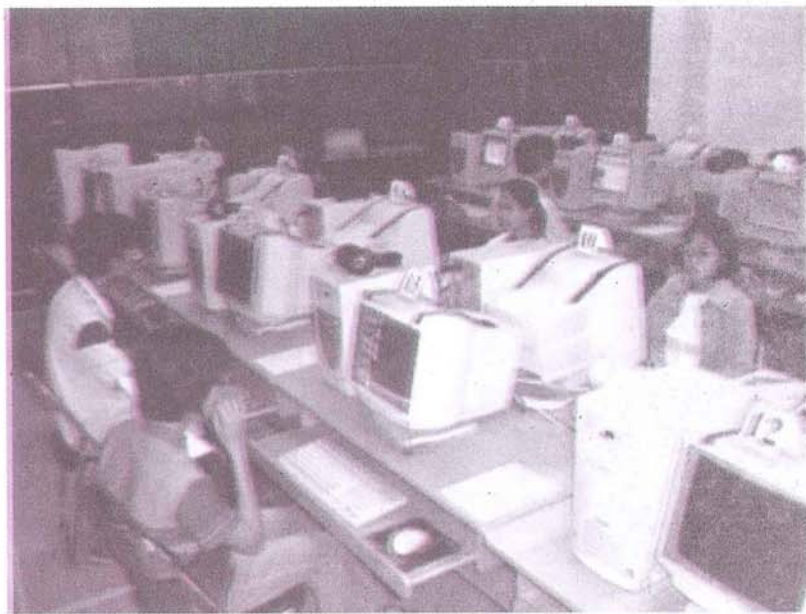
và đồng thời góp phần giải quyết các vấn đề cơ bản của khoa học kinh tế. Nghiên cứu khoa học cũng phải hướng tới việc biên soạn giáo trình, sách tham khảo, chuyên khảo, tài liệu học tập.

Cần có cơ chế mở và khuyến khích đội ngũ giảng viên tích cực tham gia thực hiện đề tài nghiên cứu khoa học các cấp cũng như tìm kiếm các đề tài hợp đồng với đối tác ngoài trường, viết sách và các loại tài liệu phục vụ giảng dạy, nghiên cứu và học tập. Trong điều kiện mở rộng hợp tác quốc tế, việc liên kết nghiên cứu khoa học, tổ chức các cuộc hội thảo khoa học quốc tế giữa trường ĐHKHT TP.HCM với các trường đại học nước ngoài, tạo điều kiện thuận lợi của nhà trường kể cả về mặt tài chính cho giảng viên được dự các hội thảo khoa học và trao đổi học thuật ở nước ngoài cũng là một yêu cầu được đặt ra. Điều này cho phép nâng cao năng lực nghiên cứu khoa học và tiếp cận với trình độ phát triển khoa học kinh tế của thế giới cho đội ngũ giảng viên. Do vậy, nhà trường cần có cơ chế khuyến khích đủ mạnh để lực lượng giảng viên tích cực tham gia nghiên cứu khoa học dưới mọi hình thức.

Đẩy mạnh phong trào nghiên cứu khoa học trong sinh viên dưới các hình thức: trao đổi học thuật, các câu lạc bộ chuyên môn, viết chuyên đề và các công trình dự thi... và thực hiện cơ chế khuyến khích sinh viên tích cực tham gia nghiên cứu khoa học.

4. Phát triển và tiêu chuẩn hoá đội ngũ giảng viên đại học.

Yếu tố quyết định hàng đầu trong việc nâng cao chất lượng đào tạo chính là đội ngũ giảng viên. Để đáp ứng với yêu cầu nâng cao chất lượng đào tạo, người thầy giáo phải có đủ bản lĩnh để tự rèn luyện mình về đạo đức, tư cách, lối sống và trình độ chuyên môn. Cần xác định các tiêu chí cho một giảng viên đại học. Căn cứ vào chiến lược phát triển của trường cần xác định số lượng giảng viên hợp lý; thực hiện đào tạo ngắn hạn và dài hạn ở trong và ngoài nước dưới nhiều hình thức để nâng cao trình độ chuyên môn của giảng viên;

giảm tỷ lệ sinh viên/giảng viên. Tăng tỷ lệ giảng viên đại học có trình độ thạc sĩ, tiến sĩ, có chức danh từ 70% hiện nay lên đến 90% vào năm 2010. Bổ sung đội ngũ giảng viên qua tuyển chọn với các tiêu chuẩn thích hợp, trong đó chú trọng tiêu chuẩn trình độ và học vị chuyên môn.

Bên cạnh nguồn kinh phí của ngân sách nhà nước và các nguồn tài trợ từ bên ngoài, một mặt, nhà trường thông qua việc chủ động mở rộng quan hệ hợp tác quốc tế và mặt khác, bằng các nguồn kinh phí tự tạo của trường cho phép trường gửi giảng viên đi đào tạo, bồi dưỡng ngắn hạn ở trong và ngoài nước. Mời và tạo điều kiện cho các cán bộ khoa học có trình độ cao, có kinh nghiệm thực tiễn đang làm việc ở các viện nghiên cứu và các nhà khoa học VN ở nước ngoài tham gia giảng dạy ở trường.

Việc phát triển và tiêu chuẩn hoá đội ngũ giảng viên của trường cần được chú trọng với phương châm đảm bảo về số lượng, hợp lý về cơ cấu và chuẩn về chất lượng nhằm đáp ứng nhu cầu vừa tăng quy mô vừa nâng cao chất lượng và hiệu quả đào tạo.

5. Tài chính, cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy, học tập và phân cấp quản lý.

Phối hợp sử dụng có hiệu quả

các nguồn vốn: vốn ngân sách, vốn tự tạo (thu sự nghiệp của trường dưới hình thức: học phí, thu từ các hoạt động nghiên cứu, dịch vụ và thu khác) và các nguồn hỗ trợ khác của xã hội để đổi mới và hiện đại hóa cơ sở vật chất của nhà trường. Chuẩn hóa và hiện đại hóa các phòng học, tăng cường trang thiết bị hiện đại phục vụ đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp giảng dạy đại học. Hiện đại hóa trang web của trường. Đẩy mạnh xây dựng thư viện điện tử. Ngoài ra cũng cần tranh thủ nguồn vốn từ Ngân hàng Thế giới (WB), Ngân hàng phát triển châu Á (ADB) bằng việc tham gia và thực hiện dự án giáo dục đại học để phát triển và nâng cao cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy, học tập tại trường. Thực hiện tốt cơ chế quản lý tài chính đối với đơn vị sự nghiệp có thu, đẩy mạnh chủ trương khoán chi đối với các bộ phận trong trường. Tiếp tục đổi mới quản lý giáo dục đại học, cải cách hành chính trong nhà trường. Thực hiện phân cấp quản lý đào tạo theo hướng nâng cao hiệu lực quản lý nhà nước nhằm phát huy tính chủ động và tự chịu trách nhiệm của các phòng, khoa quản lý, các khoa đào tạo và các ban chuyên môn. Nội dung phân cấp bao gồm: tổ chức và nhân sự, hoạt động đào tạo, nghiên cứu khoa học, quan hệ quốc tế, quản lý tài chính và tài sản ■